

ПРАВЕН РЕЖИМ НА ЕКОЛОГИЧНАТА ОЦЕНКА НА ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ ПО ВТОРИЧНОТО ПРАВО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Проф. д-р Георги Пенчев,

Юридически факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

Резюме: Това научно изследване е посветено на правния режим на екологичната оценка на планове и програми по вторичното право на Европейския съюз. Неговата актуалност е свързана със значимостта на превантивните средства за опазване на околната среда, каквато е и тази оценка. Разгледани са характерните особености на Директива 2001/42/ЕО и съдебната практика по нейното прилагане.

Ключови думи: Екологична оценка на планове и програми, право на Европейски съюз, съдебна практика на Европейския съюз.

LEGAL REGIME OF THE ENVIRONMENTAL ASSESSMENT ON THE PLANS AND PROGRAMMES UNDER SECONDARY LAW OF THE EUROPEAN UNION

Prof. Georgi Penchev – Faculty of Law at the Plovdiv University “Paisiy Hilendarski”

Summary: This scientific study is dedicated to the legal regime of the environmental assessment on the plans and programmes under secondary law of the European Union. Its actuality is related to the significance of the legal tools for environmental protection, which also is this assessment. The main characteristics of Directive 2001/42/EC as well as judicial practice for its implementation are evaluated.

Key Words: Environmental Assessment of Plans and Programmes, European Union Law, Judicial Practice of the European Union.

Увод

По своята правна същност екологичната оценка на планове и програми представлява процедура за оценка на негативните последици от антропогенното въздействие върху околната среда чрез планове и програми. Тя е правно средство с превантивен характер за опазването на околната среда¹. Понастоящем сред кръга на **правните актове на ЕС със задължителен характер за държавите членки** е приета една директива, която ще бъде разгледана по-долу, а именно **Директива 2001/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27.06.2001 г. относно оценка на**

¹ Вж. Пенчев, Г. Екологично право. Обща част. 2. прераб. и доп. изд. С., Сиела, 2019, с., 251–252.

последниците на някои планове и програми върху околната среда (ОВ, L, 197, 21.07.2001 г.).

I. Обща характеристика на Директива 2001/42/ЕО

Основната цел на разглежданата директива е постигането на „високо ниво на защита на околната среда“ и „устойчиво развитие“ чрез извършването на екологична оценка на планове и програми, които могат да имат значителни „последници“² (в смисъл на значително въздействие след реализацията им – бел. авт.) върху околната среда (чл. 1). В чл. 2 от директивата фигурират дефиниции на някои правни понятия, сред които е необходимо да бъдат споменати: „планове и програми“ означава планове и програми, включително тези, съфинансирани от Европейската общност, както и всяко тяхно изменение: – които подлежат на изготвяне и/или приемане от орган на национално, регионално или местно ниво, или които се изготвят от орган с оглед приемане посредством законодателна процедура от парламента или правителството, и – които се изискват от закони, подзаконови или административни разпоредби“ (б. „а“); „екологична оценка“ е изготвянето на екологичен доклад, провеждането на консултации и вземане предвид на екологичния доклад и резултатите от консултациите при вземането на решения и предоставяне на информация за решението в съответствие с членове 4-9“ (б. „б“).

Приложното поле на разглежданата директива е определено в чл. 3. В § 1 е вменено в задължение на държавите членки да подлагат на „екологична оценка“ само тези планове и програми, които могат да имат „значителни последници“ върху околната среда. Обектите, които задължително подлежат на екологична оценка, са посочени в §§ 2–4, а именно: а) планове и програми в областите селско стопанство, горско стопанство, рибно стопанство, енергетика, промишленост, транспорт, управление на отпадъците, управление на водите, телекомуникации, туризъм, устройство на територията и земеползване, които определят рамката за даването на съгласие за бъдещо развитие на проектите, изброени в приложения I и II към Директива 85/337/ЕИО (отм.)³, или които, с оглед вероятните последници върху „местата“, са били

² Думата „effects“, употребена в наименованието на директивата, има значението и на „въздействие“, а не само на „последници“, както е преведена на български език на интернет страницата на Комисията за законодателството на ЕС. Смятам, че именно думата „въздействие“, а не думата „последници“, употребена спрямо думите „околната среда“, отговаря в по-голяма степен на идеята, вложена в директивата. Ето защо е уместно в превода на наименованието на директивата да се употребяват думите „оценка на въздействието на някои планове и програми върху околната среда“. Освен това в превода на български език на чл. 1 от директивата вместо по-правилната, според мен, дума „значителни“ е употребена думата „съществени“.

³ В тази насока трябва да се има предвид Директива 2011/92/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13.12.2011 г. относно оценка на въздействието на някои публични и частни проекти върху околната среда (ОВ, L, 26, 28.01.2012 г.), която отмени Директива 85/337/ЕИО.

определени, че изискват оценка в съответствие с членове 6 или 7 от Директива 92/43/ЕИО⁴ (§ 2); б) планове и програми по § 2, които определят използването на малки площи на местно ниво, както и незначителните изменения на плановете и програмите, предвидени в § 2, и изискват екологична оценка само когато държавите членки определят, че е вероятно те да имат значителни последици върху околната среда (§ 3); в) планове и програми по преценка на страните членки⁵, различни от тези по § 2, които „определят рамката за даването на съгласие за бъдещо развитие на проекти, е вероятно да имат съществени последици върху околната среда“ (§ 4). Освен това страните членки имат и правната възможност да преценят дали плановете и програмите по чл. 3, §§ 3 и 4 могат да имат значителни последици върху околната среда, използвайки някой от следните подходи: а) проучване за всеки отделен случай; б) чрез определяне на отделни видове планове и програми; в) смесен подход между първите два, като във всичките тези хипотези критериите за преценка са посочени в приложение II към директивата (§ 5). При подхода „проучване за всеки отделен случай“ трябва да се вземе под внимание становището на отделни министерства и ведомства със специфични функции в областта на опазване на околната среда (§ 6). Изборът на подход по чл. 3, § 5, както и причините, които обуславят отказа от екологична оценка по чл. 4–9, трябва да бъдат достъпни за обществеността (§ 7). Директивата не се прилага спрямо планове и програми в областта на националната отбрана и гражданската защита, както и финансови и бюджетни планове и програми (§ 8);

Могат да бъдат посочени следните правни мерки за опазване на околната среда от въздействието на определени планове и програми по тази директива:

1) задължение за страните членки екологичната оценка по чл. 3 да се извършва по време на изготвянето (разработването) на съответните планове и програми, но преди тяхното одобряване (чл. 4, § 1);

2) задължение за тези държави да уредят в законодателството си изготвянето на „екологичен доклад“⁶ (в смисъл на доклад по екологична оценка – бел. авт.), в който да се оцени значимостта на последиците на плана или програмата за околната среда на базата на информация, посочена в приложение I към директивата (чл. 5, § 1);

3) задължение за същите държави да регламентират в законодателството си достъп на обществеността, както и на министерствата и ведомствата със специфични функции по опазване на околната среда до проекта на плана или програмата и

⁴ Става дума за Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21.05.1992 г. относно опазване на природните местообитания и на дивата фауна и флора (ОВ, L, 206, 22.07.1992 г., изм. и доп.).

⁵ Имам предвид правна възможност за държавите членки.

⁶ В буквален превод „доклад по околната среда“ от „environmental report“ на англ. ез.

„екологичния доклад“ (чл. 6, § 1). При това, тези ведомства и обществеността трябва да имат „ранна и ефективна възможност“ да изразят мнението си относно тези документи (чл. 6, § 2);

4) задължение за държавите членки, при потенциално трансгранично въздействие, да предоставят на други държави членки, по тяхно усмотрение или при молба на потенциално засегнатата държава, проекта на плана или програмата и „екологичния доклад“ преди тяхното одобряване и да се консултират с тях (чл. 7);

5) задължение за тези държави да осигурят в законодателството си изискване „екологичният доклад“, мненията по чл. 6 и резултатите от трансграничните консултации по чл. 7 да бъдат взети под внимание при изготвянето на плана или програмата преди одобряването им (чл. 8);

б) задължение за същите държави да уредят в законодателството си предоставянето на информация на обществеността и на ведомствата със специфични функции по опазване на околната среда относно: а) одобрения план или програма; б) становището (вероятно се има предвид като изразено в решението по екологична оценка на плана или програмата, издадено от компетентния орган – бел. авт.), но в резюмиран вид, за избора на екологичните съображения, включени в плана или програмата, както и за начина на включване на „екологичния доклад“, мненията по чл. 6, консултациите по чл. 7 и изискванията на чл. 8 в текста на плана или програмата и причините за избора им в тях при отчитане на свързаните с тях „разумни“ алтернативи; в) избраните мерки за мониторинг (в смисъл на надзор върху прилагането на плана или програмата с оглед на „значимостта“ на въздействието им върху околната среда – бел. авт.) по чл. 10 (чл. 9, § 1);

7) задължение за страните членки да регламентират в законодателството си мониторинг на значителните последици на плановете или програмите върху околната среда при прилагането им, за да се определи на ранен етап непредвиденото отрицателно въздействие и съответните възстановителни действия (чл. 10, § 1);

8) задължение за тези държави процедурата по екологична оценка да не нарушава изискванията на Директива 85/337/ЕИО (отм.)⁷ (§ 1), както и правна възможност за същите държави за съвместяване на процедурата по екологична оценка на плановете и програми с други процедури, произтичащи от други правни актове на ЕС, за да се избягва дублирането на процедурите (чл. 11, § 2);

⁷ Има се предвид ненарушаване на изискванията, свързани с процедурата по оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС).

9) задължение за тези държави и за Комисията да си обменят информация относно придобития опит в прилагането на тази директива (чл. 12, § 1);

10) задължение за тези държави да информират Комисията за приетите национални нормативни актове, свързани с предмета на разглежданата директива (чл. 13, § 1).

Към директивата фигурират 2 приложения с организационно-технически характер, озаглавени, както следва: Приложение I. Информация по чл. 5, § 1; Приложение II. Критерии за определяне на вероятното значение на последиците, упоменати в чл. 3, § 5⁸.

II. Българско законодателство, въвеждащо Директива 2001/42/ЕО

То е фокусирано в ЗООС⁹ и Наредба за условията, реда и методите за извършване на екологична оценка на планове и програми, приета с ПМС № 139 от 24.06.2004 г. (ДВ, бр. 57 от 2004 г., в сила от 1.07.2004 г., изм. и доп.)¹⁰. Налице е сравнително добро равнище на транспониране на изискванията на тази директива в българското екологично законодателство.

III. Селективна съдебна практика, свързана с Директива 2001/42/ЕО

В тази насока могат да бъдат отбелязани няколко дела с тълкувателен характер, а именно: съединени дела C-105/09 *Terre wallonne ASBL срещу Région wallonne* и C-110/09 *Inter-Environnement Wallonie ASBL срещу Région wallonne*, Решение на Съда от 17.06.2010 г.¹¹; дело C-43/10 *Nomarchiaki Aftodioikisi Aitolokarnanias и др. срещу Ypourgos Perivallontos и др.*, Решение на Съда от 11.09.2012 г.¹²; дело C-295/10 *Genovaitė Valčiukienė и други срещу Pakruojo rajono savivaldybė и други*, Решение на

⁸ Вж. за повече подробности относно Директива 2001/42/ЕО, напр. **Кремер, Л.** Европейско право на околната среда. С., Сиела, 2008, с. 259, 282–283; **Пенчев, Г.** Сближаване на българското с европейското право по опазване на околната среда в нейната цялост С., ИК „НИКЕ-НТ-89“, 2006, 79–83; **Bunge, T.** Strategic Environmental assessment: The Term “Plans and Programmes” as Interpreted by the European Court of Justice. – Environmental Law Network International Review. Bingen (Germany), 2019, p. 2–9; **European Commission.** Implementation of Directive 2001/42/EC on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment. Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities, 2003, p. 4–61; **European Commission.** Study to support the REFIT evaluation of Directive 2001/42/EC on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment (SEA Directive). Final Report. Luxembourg, Publications Office of the European Union, 2019, p. 25–177; **Krämer, L.** The EU and Public Participation in Environmental Decision-Making. – In: Procedural Environmental Rights: Principle X in Theory and Practice. (Eds. J. Jendroska, M. Bar). European Environmental law Series, Vol. 4. Cambridge (UK), Intersentia, 2017, p. 138–139.

⁹ Вж. чл. 81–91.

¹⁰ Вж. в тази насока, напр. **Пенчев, Г.** Правен режим на екологичната оценка. // Общество и право, 2012, № 5, 73–85; **от него.** Екологично право. Обща част, 251–261 и цитираната там литература.

¹¹ Вж. [2010] ECR I-05611. Същото В: Eur-Lex. Достъп до правото на Европейския съюз [онлайн]. [прегледан 25.03.2019]. Достъпно от: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?qid=1553545133087&uri=CELEX:62009CJ0105> .

¹² Вж. Eur-Lex. Достъп до правото на Европейския съюз [онлайн]. [прегледан 31.03.2021]. Достъпно от: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A62010CA0043&qid=1617217372216> .

Съда от 22.09.2011 г.¹³; дело C-567/10 *Inter-Environment Bruxelles ASBL, Petitions-Patrimoine ASBL u Atelier de Recherche et d'Action Urbaines срещу Region de Bruxelles-Capitale*, Решение на Съда от 22.03.2012 г.¹⁴; дело C-41/11 *Inter-Environnement Wallonie ASBL et Terre wallonne ASBL срещу Région wallonne*, Решение на Съда от 28.02.2012 г.¹⁵; дело C-177/11 *Syllogos Ellinon Poleodomon kai Chorotakton срещу Ypourgos Perivallontos, Chorotaxias & Dimosion Ergon, Ypourgos Oikonomias kai Oikonomikon, Ypourgos Esoterikon, Dimosias Dioikisis kai Apokentrosis, Ypourgos Esoterikon, Dimosias Dioikisis kai Apokentrosis*, Решение на Съда от 21.06.2012 г.¹⁶; дело C-463/11 *L срещу M*, Решение на Съда от 18.04.2013 г.¹⁷; дело C-473/14 *Dimos Kropias Attikis срещу Ypourgos Perivallontos, Energeias kai Klimatikis Allagis*, Решение на Съда от 10.09.2015 г.¹⁸; дело C-290/15 *Patrice D'Oultremont u др. срещу Région wallonne*, Решение на Съда от 27.10.2016 г.¹⁹; дело C-379/15 *Association France Nature Environnement срещу Premier minister et Ministre de l'Écologie, du Développement durable et de l'Énergie*, Решение на Съда от 28.07.2016 г.²⁰; дело C-444/15 *Associazione Italia Nostra Onlus срещу Comune di Venezia u др.*, Решение на Съда от 21.12.2016 г.²¹; дело C-671/16 *Inter-Environnement Bruxelles ASBL u др. срещу Région de Bruxelles-Capitale*, Решение на Съда от 07.06.2018 г.²²; дело C-160/17 *Raoul Thybaut u др. срещу Région wallonne*, Решение на Съда от 07.06.2018 г.²³; дело C-43/18 *Compagnie d'entreprises CFE SA срещу Région de Bruxelles-Capitale*, Решение на Съда от 12.06.2019 г.²⁴; дело C-305/18 *Verdi Ambiente e Società (VAS) - Aps Onlus u Movimento Legge Rifiuti Zero per l'Economia Circolare Aps срещу*

¹³ Вж. Eur-Lex. Достъп до правото на Европейския съюз [онлайн]. [прегледан 25.09.2021]. Достъпно от: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A62010CJ0295&qid=1632519494873> .

¹⁴ Вж. Eur-Lex. Достъп до правото на Европейския съюз [онлайн]. [прегледан 20.07.2016]. Достъпно от: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?qid=1469033033697&uri=CELEX:62010CJ0567> .

¹⁵ Вж. Eur-Lex. Достъп до правото на Европейския съюз [онлайн]. [прегледан 18.09.2021]. Достъпно от: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A62011CJ0041&qid=1631995246394> .

¹⁶ Вж. Eur-Lex. Достъп до правото на Европейския съюз [онлайн]. [прегледан 01.04.2021]. Достъпно от: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:62011CJ0177&qid=1617286507797&from=BG> .

¹⁷ Вж. Eur-Lex. Достъп до правото на Европейския съюз [онлайн]. [прегледан 20.07.2016]. Достъпно от: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?qid=1469033423474&uri=CELEX:62011CJ0463> .

¹⁸ Вж. Eur-Lex. Достъп до правото на Европейския съюз [онлайн]. [прегледан 30.04.2021]. Достъпно от: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A62014CJ0473&qid=1619798403368> .

¹⁹ Вж. Eur-Lex. Достъп до правото на Европейския съюз [онлайн]. [прегледан 17.02.2019]. Достъпно от: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?qid=1550434438410&uri=CELEX:62015CJ0290> .

²⁰ Вж. Eur-Lex. Достъп до правото на Европейския съюз [онлайн]. [прегледан 18.09.2021]. Достъпно от: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A62015CJ0379&qid=1631993694317> .

²¹ Вж. Eur-Lex. Достъп до правото на Европейския съюз [онлайн]. [прегледан 02.10.2021]. Достъпно от: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A62015CJ0444&qid=1633198850134> .

²² Вж. Eur-Lex. Достъп до правото на Европейския съюз [онлайн]. [прегледан 02.10.2021]. Достъпно от: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A62016CJ0671&qid=1633202559983> .

²³ Вж. Eur-Lex. Достъп до правото на Европейския съюз [онлайн]. [прегледан 17.02.2019]. Достъпно от: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?qid=1550433177601&uri=CELEX:62017CJ0160> .

²⁴ Вж. Eur-Lex. Достъп до правото на Европейския съюз [онлайн]. [прегледан 30.04.2021]. Достъпно от: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A62018CJ0043&qid=1619729734195> .

Presidente del Consiglio dei Ministri u др., Решение на Съда от 08.05.2019 г.²⁵; дело C-321/18 *Terre wallonne ASBL срещу Région wallonne*, Решение на Съда от 12.06.2019 г.²⁶ и дело C-24/19 *A u др. срещу Gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar van het departement Ruimte Vlaanderen, afdeling Oost-Vlaanderen*, Решение на Съда от 25.06.2020 г.²⁷.

Съединени дела C-105/09 и C-110/09 са образувани по преюдициални запитвания до Съда от Държавния съвет на Кралство Белгия с искане за тълкуване на чл. 3, § 2, буква „а“ от Директива 2001/42/ЕО във връзка с чл. 5, § 1 от Директива 91/676/ЕИО²⁸. Запитванията са отправени в рамките на два съдебни спора между две белгийски сдружения – *Terre wallonne ASBL* и *Inter-Environnement Wallonie ASBL*, от една страна, и Валонския регион, от друга страна, по повод на подадена жалба срещу Постановление на правителството на Валонския регион от 15 февруари 2007 година за изменение на книга II от Кодекса за опазване на околната среда, която представлява Кодекс за опазване на водите, във връзка с регламентираната в него Програма за управление на азота в селското стопанство спрямо определени уязвими зони („*Moniteur Belge*“ от 7 март 2007 г., стр. 11118).

В диспозитива на решението Съдът на ЕС е постановил следното:

„Програма за действие, приета съгласно член 5, параграф 1 от Директива 91/676/ЕИО на Съвета от 12 декември 1991 година за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници, по принцип представлява план или програма по член 3, параграф 2, буква „а“ от Директива 2001/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27 юни 2001 година относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда, доколкото представлява „план“ или „програма“ по смисъла на член 2, буква „а“ от последната директива и съдържа мерки, чието съблюдаване е условие за издаването на разрешение за осъществяване на проектите, изброени в приложения I и II към Директива 85/337/ЕИО на Съвета от 27 юни 1985 година относно оценката на въздействието на някои публични и частни проекти върху околната среда, изменена с Директива 97/11/ЕО на Съвета от 3 март 1997 г.“

²⁵ Вж. Eur-Lex. Достъп до правото на Европейския съюз [онлайн]. [прегледан 02.10.2021]. Достъпно от: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A62018CJ0305&qid=1633206448935> .

²⁶ Вж. Eur-Lex. Достъп до правото на Европейския съюз [онлайн]. [прегледан 03.10.2021]. Достъпно от: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A62018CJ0321&qid=1633283815370> .

²⁷ Вж. Eur-Lex. Достъп до правото на Европейския съюз [онлайн]. [прегледан 03.10.2021]. Достъпно от: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A62019CJ0024&qid=1633287049846> .

²⁸ Става дума за Директива 91/676/ЕИО на Съвета от 12.12.1991 г. относно опазване на водите от замърсяване с нитрати, причинено от селскостопански източници (ОВ L 375, 31.12.1991 г., изм. и доп.).

От това решение може да се направи констатацията, че програмите за действие спрямо уязвимите зони по Директива 91/676/ЕИО следва да се смятат за програми по смисъла на Директива 2001/42/ЕО, които изискват провеждането на процедура по екологична оценка за последиците им върху околната среда.

Както бе изтъкнато по-горе, дело С-43/10 е образувано по преюдициално запитване до Съда от Държавния съвет на Гърция с искане за тълкуване на чл. 13, § 6, чл. 14, § 1 и чл. 24, § 1 от Директива 2000/60/ЕО, чл. 1, § 5 от Директива 85/337/ЕИО (отм.), чл.чл. 2 и 3 от Директива 2001/42/ЕО и чл. 4, § 1 и чл. 6, §§ 3 и 4 от Директива 92/43/ЕИО. Запитването е отправено в рамките на съдебен спор по жалби за отмяна, подадени от областната администрация на област Етолокардания, Гърция и други юридически лица срещу актове на министъра на околната среда, териториалното и селищното устройство и благоустройството и други министри на тази държава, свързани с одобряване на проекта за частично отклоняване на горното течение на река Ахелой (Западна Гърция) към река Пеней в Тесалия.

В частта от диспозитива на това решение, свързана с горепосочените разпоредби на Директива 2001/42/ЕО, Съдът е постановил, че:

„5) Проект за частично отклоняване на река като разглеждания в главното производство не трябва да се счита за план или програма, попадащ или попадаща в приложното поле на Директива 2001/42 на Европейския парламент и на Съвета от 27 юни 2001 година относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда.“

От това решение в посочената му част може да се направи констатацията, че процесният проект попада в обхвата на процедура по ОВОС, а не на екологична оценка на план или програма.

Дело С-295/10 е образувано по преюдициално запитване от Върховния административен съд на Литва с искане за тълкуване на чл. 3, § 5 във връзка с § 3 и чл. 11, §§ 1 и 2 от Директива 2001/42/ЕО. Запитването е отправено в рамките на спор между г-жа Valčiukienė, г-жа Pekelienė, Движение на зелените в Литва (Lietuvos žaliųjų judėjimas), г-н Girinskis и г-н Arimantas Lašas, от една страна, и от друга страна, Съвета на окръг Пакрожас (Pakruojo rajono savivaldybė), Центъра за обществено здраве на Шиаулиаи (Šiaulių visuomenės sveikatos centras) и Регионалната служба за защита на околната среда – Шиаулиаи (Šiaulių regiono aplinkos apsaugos departamentas) по повод на две решения от 23 март и 20 април 2006 г., с които Съветът на окръг Пакрожас е одобрил два подробни плана, всеки от които регламентира изграждането на комплекс от недвижими имоти, предназначен с капацитет за интензивно отглеждане на 4 000

свине, както и предназначението на земята на два терена, върху които трябва да се изградят тези комплекси.

В диспозитива на решението по това дело Съдът е постановил, че:

„1) Член 3, параграф 5 от Директива 2001/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27 юни 2001 година относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда във връзка с член 3, параграф 3 от нея трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба като разглежданата в главното производство, която предвижда общо и без да се разглежда всеки случай поотделно, да не се извършва оценка по силата на посочената директива, когато в плановете, които определят използването на малки площи на местно равнище, е посочен само един предмет на стопанска дейност.

2) Член 11, параграфи 1 и 2 от Директива 2001/42 трябва да се тълкува в смисъл, че оценката на въздействието, извършена по силата на Директива 85/337/ЕИО на Съвета от 27 юни 1985 година относно оценката на въздействието на някои публични и частни проекти върху околната среда, изменена с Директива 97/11/ЕО на Съвета от 3 март 1997 година, не освобождава от задължението за извършване на екологична оценка по силата на Директива 2001/42. Все пак запитващата юрисдикция е тази, която трябва да провери дали извършената по силата на изменената Директива 85/337 оценка е резултат от координирана или обща процедура и дали отговаря на всички изисквания на Директива 2001/42. Ако се окаже, че това е така, повече няма да е налице задължение за извършване на нова оценка по силата на последната директива.

3) Член 11, параграф 2 от Директива 2001/42 трябва да се тълкува в смисъл, че държавите членки не са длъжни да предвидят във вътрешния си правен ред координирани или общи процедури, които да отговарят на изискванията на Директива 2001/42 и на изменената Директива 85/337.“

От това решение може да се направи констатацията, че според Съда е възможно, но не е задължително, да се координират процедурите, от една страна, по ОВОС съгласно вече отменената Директива 85/337/ЕИО и от друга страна, по екологична оценка съгласно разглежданата Директива 2001/42/ЕО.

Дело C-567/10 е образувано по преюдициално запитване до Съда от Конституционния съд на Белгия с искане за тълкуване на чл. 2, б. „а“ от Директива 2001/42/ЕО. Запитването е свързано със съдебен спор между Inter-Environnement Bruxelles ASBL, Pétitions-Patrimoine ASBL и Atelier de Recherche et d'Action Urbaines ASBL, сдружения с нестопанска цел по белгийското право, от една страна, и Région de Bruxelles-Capitale (регион Брюксел-столица), от друга, с предмет искане за отмяна на

някои разпоредби от Указ от 14 май 2009 г. за изменение на Указ от 13 май 2004 г. за утвърждаване на Code bruxellois de l'aménagement du territoire (Кодекс за устройство на територията на Брюксел) (*Moniteur belge* от 27 май 2009 г., стр. 38913).

В диспозитива на решението по това дело Съдът е постановил следното:

„1) Понятието за планове и програми, „които се изискват от закони, подзакони или административни разпоредби“, съдържащо се в член 2, буква „а“ от Директива 2001/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27 юни 2001 година относно оценката на въздействието на някои планове и програми върху околната среда, трябва да се тълкува в смисъл, че се отнася и за подробните устройствени планове като предвидения в разглежданата в главното производство национална правна уредба.

2) Член 2, буква „а“ от Директива 2001/42 трябва да се тълкува в смисъл, че процедура за пълна или частична отмяна на устройствен план като предвидената в членове 58-63 от Брюкселския кодекс за управление на територията („Code bruxellois de l'aménagement du territoire“), изменен с Постановлението от 14 май 2009 г., по принцип попада в приложното поле на посочената директива, поради което за тази процедура се прилагат правилата относно оценката на последиците върху околната среда, предвидени в същата директива.“

От това решение е видно, че Съдът обръща особено внимание върху необходимостта от извършване на екологична оценка както на подробните устройствени планове, така и на измененията на тези планове.

Дело С-41/11 е образувано по преюдициално запитване до Съда от Държавния съвет на Белгия с искане за тълкуване на чл. 2, б. „а“ от Директива 2001/42/ЕО. То се отнася до съдебен спор между две юридически лица, от една страна, и Валонския регион, от друга страна, с предмет отмяна на Постановление на валонското правителство от 15 февруари 2007 г. за изменение на книга II, „Кодекс за водите“, от Кодекса за опазване на околната среда, що се отнася до устойчивото управление на азота в селското стопанство („*Moniteur Belge*“ от 7 март 2007 г., стр. 11118).

В диспозитива на решението по това дело Съдът е постановил следното:

„Когато национална юрисдикция е сезирана въз основа на своето национално право с жалба за отмяна на национален акт, представляващ „план“ или „програма“ по смисъла на Директива 2001/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27 юни 2001 година относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда, и установи, че съответният „план“ или съответната „програма“ е бил/била приет/приета, без да е изпълнено предвиденото в тази директива задължение за предварително изготвяне на екологична оценка, тази юрисдикция е длъжна да

предприеме всички общи или специални мерки по националното право, за да поправи пропуската да се извърши такава оценка, включително чрез евентуално спиране на действието или отмяна на обжалвания „план“ или обжалваната „програма“. Въпреки това предвид специфичните обстоятелства по делото в главното производство може по изключение да се допусне запитващата юрисдикция да приложи националната разпоредба, която ѝ позволява да запази някои последици на отменения национален акт, при условие че:

- този национален акт е мярка за правилно транспониране на Директива 91/676/ЕИО на Съвета от 12 декември 1991 година за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници,

- приемането и влизането в сила на новия национален акт, съдържащ програмата за действие по смисъла на член 5 от тази директива, не осигуряват възможност да се избегнат неблагоприятните последици върху околната среда от отмяната на обжалвания акт,

- отмяната на обжалвания акт би имала за последица създаването на празнота в правото по отношение на транспонирането на Директива 91/676, което би се отразило още по-неблагоприятно на околната среда, в смисъл че тази отмяна ще доведе до намаляване на защитата на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници и по този начин ще бъде в противоречие със самата основна цел на тази директива, и

- запазването по изключение на последиците на подобен акт се отнася само за периода от време, строго необходим за приемането на мерките, с които се отстранява констатираното нарушение.“

От това дело може да се направи констатацията, че според Съда е допустимо само временно, чрез приемане на нов нормативен акт, и то при условие че след изтичането на съответния времеви период ще бъде извършена екологична оценка на план или програма, да бъдат съхранени някои последици от отменен правен акт по одобряване на план или програма, свързан с опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници.

Дело С-177/11 е образувано по преюдициално запитване до Съда от Държавния съвет на Гърция с искане за тълкуване на чл. 3, § 2, б. „б“ от Директива 2001/42/ЕО във връзка с чл. 6, § 3 от Директива 92/43/ЕИО²⁹. То е свързано със съдебен спор между Асоциация на гръцките градоустроители и устройственици – сдружение със седалище в

²⁹ Става дума за Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21.05.1992 г. относно опазване на природните местообитания и на дивата фауна и флора (ОВ, L, 206, 22.07.1992 г., изм. и доп.).

Атина, от една страна, и от друга страна, министъра на околната среда, териториалното развитие и благоустройството, министъра на икономиката и финансите и министъра на вътрешните работи, публичната администрация и децентрализацията на Гърция по повод на жалба срещу постановление на тези министри № 107017 от 28.08.2006 г. за транспониране на Директива 2001/42/ЕО в гръцкото законодателство.

В диспозитива на това решение Съдът е постановил, че: „Член 3, параграф 2, буква „б“ от Директива 2001/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27 юни 2001 година относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда трябва да се тълкува в смисъл, че задължението за подлагане на определен план на екологична оценка зависи от това дали по отношение на този план са налице условията, които налагат подлагането му на екологична оценка по смисъла на Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 година за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, изменена с Директива 2006/105/ЕО на Съвета от 20 ноември 2006 година, включително условието, че планът може да окаже значително въздействие върху съответната територия. Проверката, която се извършва, за да се установи дали последното условие е изпълнено, задължително се ограничава до това дали въз основа на обективни елементи може да се изключи вероятността посоченият план или проект да окаже значително въздействие върху съответната територия.“

От това решение може да се направи констатацията, че определен план, чиято реализация може да окаже значително въздействие върху „специална защитена територия“ по Директива 92/43/ЕИО (т.е. върху защитена зона по Закона за биологичното разнообразие (ЗБР), ДВ, бр. 77 от 2002 г., изм. и доп. – бел. авт.), трябва да подлежи на процедура по екологична оценка, като преценката за такова въздействие трябва да се извършва по „обективни“ критерии.

Дело С-463/11 е образувано по преюдициално запитване до Съда от Административния съд на провинция Баден-Вюртенберг, Германия до Съда с искане за тълкуване на чл. 3, §§ 4 и 5 от Директива 2001/42/ЕО. Запитването е в рамките на съдебен спор в тази германска провинция относно приложното поле на нормативни актове, които предвиждат провеждането на ускорена процедура, която не включва екологична оценка за приемането на териториалноустройствени планове, които, от своя страна, се отнасят до използването на малки площи на местно ниво и отговарят на определени качествени и количествени критерии.

В диспозитива на решението по това дело Съдът е постановил следното: „Чл. 3, § 5 от Директива 2001/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27.06.2001 г.

относно оценката на въздействието на някои планове и програми върху околната среда във връзка с чл. 3, § 4 от същата директива трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба като разглежданата в главното производство, съгласно която нарушаването на качествено условие – което нормата за транспониране на тази директива налага, за да изключи извършването на екологична оценка съгласно посочената директива при приемането на особен вид застроителен план – е без значение за валидността на този план.“

От това решение е видно, че Съдът обръща внимание върху необходимостта от извършването на екологична оценка и на планове и програми за малки площи на местно равнище, с оглед на значимостта на техните последици (в смисъл на тяхното въздействие – бел. авт.) върху околната среда.

Дело C-473/14 е образувано по преюдициално запитване до Съда от Държавния съвет на Гърция с искане за тълкуване на чл. 2, б. „а“ и чл. 3, § 2, б. „а“ от Директива 2001/42/ЕО. Запитването е в рамките на съдебен спор между община Kropias в Атика, Гърция и министъра на околната среда, енергетиката и климатичните промени на тази държава по повод на искане за отмяна на на президентски указ № 187/2011 от 14 юни 2011 г. относно определянето на мерки за защита на зоната на планинския масив Ymittos и на крайградските паркове Goudi и Ilisia (FEK D' 187/16.06.2011).

В диспозитива на решението по това дело Съдът е постановил, че: „Член 2, буква „а“ и член 3, параграф 2, буква „а“ от Директива 2001/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27 юни 2001 година оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда трябва да се тълкуват в смисъл, че при приемането на акт, съдържащ план или програма за териториално устройство и за земеползване от обхвата на Директива 2001/42, който изменя съществуващ преди това план или програма, задължението за извършване на екологична оценка съгласно тази директива не може да отпадне, с мотива че този акт има за цел само да уточни и приведе в изпълнение общ план, въведен с акт от по-висока степен, когато за самия последен акт не е била извършена такава екологична оценка.“

От това решение може да се направи констатацията, че Съдът обръща внимание върху провеждането на процедурата по екологична оценка и спрямо общите планове за териториално устройство, като планове с по-висока степен спрямо подробните устройствени планове.

Дело C-290/15 е образувано по преюдициално запитване до Съда от Държавния съвет на Кралство Белгия с искане за тълкуване на чл. 2, буква „а“ и чл. 3, § 2, буква „а“ от Директива 2001/42/ЕО, подобно на разглежданото по-горе дело C-473/14. Запитването

е свързано със съдебен спор между г-н Патрис Д'Олтремон (Patrice D'Oultremont) и др., от една страна, и от друга страна, Валонския регион във връзка с валидността на Постановление на валонското правителство от 13 февруари 2014 г. относно секторните условия за вятърните генератори с обща мощност, по-голяма или равна на 0,5 MW, с което е изменено Постановление на валонското правителство от 4 юли 2002 г. относно процедурата и различните мерки за изпълнение на Декрета от 11 март 1999 г. относно екологичното разрешително и за изменение на Постановление на валонското правителство от 4 юли 2002 г. за приемане на списъка с проекти, подлежащи на проучване на въздействието, и на класифицираните съоръжения и дейности („Moniteur belge“ от 7 март 2014 г., стр. 20263).

В диспозитива на решението Съдът е постановил следното: „Член 2, буква „а“ и член 3, параграф 2, буква „а“ от Директива 2001/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27 юни 2001 година относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда трябва да се тълкуват в смисъл, че нормативно постановление като разглежданото в главното производство, което съдържа различни разпоредби относно изграждането на вятърни генератори, които трябва да се спазват при издаването на административни разрешения за внедряването и експлоатацията на такива съоръжения, се включва в понятието „планове и програми“ по смисъла на тази директива.“

От това решение може да се направи констатацията, че според Съда процедурата по екологична оценка е приложима и спрямо планирането на изграждането на ветрогенератори с цел производство на електрическа енергия от възобновяеми източници.

Дело С-379/15 е образувано по преюдициално запитване до Съда от Държавния съвет на Франция с искане за тълкуване на чл. 6, § 3 от Директива 2001/42/ЕО. То е свързано със съдебен спор между сдружението „Асоциация на френската природна среда“, от една страна, и от друга страна, министър-председателя и министъра на околната среда, устойчивото развитие и енергетиката на Франция по повод на искане за отмяна, поради превишаване на власт, на Декрет № 2012-616 от 2 май 2012 г. за оценката на някои планове и документи, имащи въздействие върху околната среда (JORF от 4 май 2012, стр. 7884).

В диспозитива на решението по това дело Съдът е постановил следното:

„1) Когато националното право допуска това, националната юрисдикция може по изключение и според конкретния случай да ограничи във времето някои от последиците на решение, с което се обявява за незаконосъобразна разпоредба от

националното право, приета в разрез с изискванията на Директива 2001/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27 юни 2001 година относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда, и в частност с тези по член 6, параграф 3 от нея, при условие че това ограничаване се налага поради императивно съображение, свързано с опазването на околната среда, и предвид конкретните обстоятелства по висящото пред тази юрисдикция дело. Това изключително правомощие обаче следва да се упражнява само когато са изпълнени всички условия, произтичащи от решение от 28 февруари 2012 г., *Inter-Environnement Wallonie и Terre wallonne* (C-41/11, EU:C:2012:103), а именно:

- оспорваната разпоредба от националното право е мярка за правилно транспониране на правото на Съюза в областта на опазването на околната среда,

- приемането и влизането в сила на новата разпоредба от националното право не осигуряват възможност да се избегнат неблагоприятните последици върху околната среда от отмяната на оспорваната разпоредба от националното право,

- отмяната на последната би имала за последица създаването на празнота в правото по отношение на транспонирането на правото на Съюза в областта на опазването на околната среда, което би се отразило още по-неблагоприятно на околната среда, в смисъл че тази отмяна би довела до намаляване на защитата и по този начин би била в противоречие със самата основна цел на правото на Съюза, и

- запазването по изключение на последиците на оспорваната национална разпоредба се отнася само за периода от време, строго необходим за приемането на мерките, с които се отстранява констатираното нарушение.

2) При сегашното състояние на правото на Съюза националната юрисдикция, чиито решения не подлежат вече на обжалване, по принцип е длъжна да сезира Съда с преюдициално запитване, за да може същият да прецени дали по изключение разпоредби от националното право, за които е постановено, че са в противоречие с правото на Съюза, временно могат да бъдат оставени в сила, предвид императивно съображение, свързано с опазването на околната среда, и конкретните обстоятелства по висящото пред тази национална юрисдикция дело. Посочената национална юрисдикция е освободена от това задължение само ако е убедена – и съответно подробно се мотивира – че няма място за никакво основателно съмнение, що се отнася до тълкуването и прилагането на условията, произтичащи от решение от 28 февруари 2012 г., *Inter-Environnement Wallonie и Terre wallonne* (C-41/11, EU:C:2012:103).“

От това дело може да се направи констатацията, че според Съда национална юрисдикция, чиито решения не подлежат вече на обжалване, може по изключение и

според конкретните обстоятелства по случая да остави в сила за определен период от време действието на разпоредби от националното право, за които е постановено, че са в противоречие с правото на ЕС, поради „императивно съображение, свързано с опазването на околната среда“, и при предпоставките, посочени в диспозитива на Решение на Съда от 28.02.2012 г. по дело C-41/11, разгледано по-горе.

Дело C-444/15 е образувано по преюдициално запитване до Съда от Регионалния административен съд на гр. Венеция, Италия с искане за тълкуване на чл. 3, § 3 от Директива 2001/42/ЕО относно: а) законосъобразността на тази разпоредба в светлината на чл. 191 от Договора за функционирането на ЕС (ОВ, С, 83, 30.03.2010 г.) и чл. 37 от Хартата на основните права на ЕС (ОВ, С, 30.03.2010 г.); б) употребата на понятието „малки площи на местно ниво“ в тази разпоредба. Запитването е в рамките на съдебен спор между Италианската асоциация „Nostra onlus“ (в превод от лат. „Само нашето“ – бел. авт.), от една страна, и от друга страна, община Венеция, Министерството на културните дейности и културното наследство, регион Венеция, Министерството на инфраструктурата и транспорта, Пристанищна администрация – Венеция към министъра на отбраната и Агенцията за държавните имоти на тази държава по повод на задължението за извършване на екологична оценка въз основа на Директива 2001/42/ЕО (а такава оценка в този случай не е била извършена – бел. авт.) на план, предвиждащ реализацията на инвестиционен проект за строителни дейности на остров, разположен във Венецианската лагуна.

В диспозитива на решението по това дело Съдът е постановил, че:

1) Анализът на първия преюдициален въпрос не разкри нищо, което може да засегне валидността на член 3, параграф 3 от Директива 2001/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27 юни 2001 година относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда, с оглед на разпоредбите от Договора за функционирането на Европейския съюз и Хартата на основните права на Европейския съюз.

2) Член 3, параграф 3 от Директива 2001/42 във връзка със съображение 10 от (в смисъл на абзац 10 от преамбюла на – бел. авт.) тази директива трябва да се тълкува в смисъл, че съдържащото се в посочения параграф понятие „малки площи на местно ниво“ трябва да се определи въз основа на размера на засегнатите площи при следните условия:

- планът или програмата е изготвен(а) и/или приет(а) от местен орган, а не от регионален или национален орган, и

- в границите на териториалната компетентност на местния орган въпросните площи трябва да бъдат пропорционално малки по големина спрямо обхвата на тази териториална компетентност.“

От това решение може да се направи констатацията, че понятието „малки площи на местно ниво“, употребено в чл. 3, § 3 от директивата, е относимо към такива площи на общинско, а не на регионално (т.е. „областно“ по българското административно-териториално законодателство – бел. авт.) равнище.

Дело С-671/16 е образувано по преюдициално запитване до Съда от Държавния съвет на Кралство Белгия с искане за тълкуване на чл. 2, буква „а“ и чл. 3, § 1 и § 2, б. „а“ от Директива 2001/42/ЕО. То е свързано със съдебен спор между Сдружение „Интер-околна среда-Брюксел“ (Inter-Environnement Bruxelles ASBL), Сдружение „Анимационна група на европейския район на гр. Брюксел“ (Groupe d'animation du quartier européen de la ville de Bruxelles ASBL), Асоциация на район Леополд (Association du quartier Léopold ASBL), Сдружение „Брюкселски съвет за опазване на околната среда“ (Brusselse Raad voor het Leefmilieu ASBL) и гражданите Пиер Рикард (Pierre Ricard) и Дейвид Уейтсман (David Weytsman), от една страна, и от друга страна, регион Брюксел-столица (Région de Bruxelles-Capitale), Белгия по повод на законосъобразността на Постановление на правителството на този регион от 12.12.2013 г. за одобряване на зоналния регионален градоустройствен правилник и на документите за издаване на сертификати и разрешения за строителство в района на улица Rue de la Loi (в буквален превод от фр. ез. „Улица на закона“ – бел. авт.) и прилежащите ѝ части („*Moniteur belge*“ от 30.01.2014 г., стр. 8390.).

В диспозитива на това решение Съдът е постановил, че: „Член 2, буква „а“, член 3, параграф 1 и член 3, параграф 2, буква „а“ от Директива 2001/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27 юни 2001 година относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда трябва да се тълкуват в смисъл, че регионален градоустройствен правилник като спорния в главното производство, който съдържа определени изисквания относно изпълнението на строителни проекти, попада в обхвата на понятието „планове и програми“, които е вероятно да имат съществени последици върху околната среда по смисъла на тази директива, и следователно подлежи на екологична оценка.“

От това дело може да се направи констатацията, че когато в подзаконов нормативен акт (в случая – постановление на Министерския съвет на регион Брюксел-столичен), с който е одобрен градоустройствен план (в случая – Зоналния регионален градоустройствен правилник на гр. Брюксел), е предвидена реализацията на

инвестиционни проекти за строителство, имащи значително въздействие върху околната среда, плановата част на постановлението (т.е. горепосочения градоустройствен правилник) подлежи на процедура на екологична оценка на планове и програми по смисъла на директивата.

Дело С-160/17 е образувано по преюдициално запитване до Съда от Държавния съвет на Кралство Белгия с искане за тълкуване също, подобно на дело С-671/16, на чл. 2, буква „а“ и чл. 3, §§ 1 и 2, б. „а“ от Директива 2001/42/ЕО. Запитването е отправено в рамките на съдебен спор между г-н Раул Тибо (Raoul Thybaut), г-н Джони Де Костер (Johnny De Coster) и г-н Фредерик Ромен (Frédéric Romain), от една страна, и Валонския регион, Белгия, от друга страна, относно законосъобразността на решение на правителството на този регион от 03.05.2012 г., определящо периметър на градска комасация на терени във връзка със зона в района на Община Орп-Жош (Commune Orp-Jauche), Белгия („*Moniteur belge*“ от 22 май 2012 г., стр. 29488).

В диспозитива на решението Съдът е постановил следното: „Член 2, буква „а“, член 3, параграф 1 и член 3, параграф 2, буква „а“ от Директива 2001/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27 юни 2001 година относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда трябва да се тълкуват в смисъл, че решение за приемането на периметър на градска комасация, който има за предмет единствено да определи географска област, в която ще се осъществи градоустройствен проект, насочен към предефинирането и развитието на градски функции и изискващ създаването, изменението, премахването или повдигането на наземна улична мрежа и обществени пространства, за чието осъществяване ще бъде разрешено отклонение от определени градоустройствени разпоредби, попада, поради тази възможност за отклонение, в обхвата на понятието „планове и програми“, които могат да имат съществени последици върху околната среда по смисъла на тази директива, и изисква екологична оценка.“

От това решение може да се направи констатацията, че според Съда планът за градска комасация по белгийското право, който определя географска зона, в която може да се реализира градоустройствен „проект“ (в смисъл на план – бел. авт.), който изисква „създаването, изменението, разширяването, премахването или повдигането на наземна улична мрежа и обществени пространства“, спада към обхвата на разглежданата директива и подлежи също на екологична оценка. Този извод на Съда разкрива полезност и за реализацията на градоустройственото планиране у нас.

Дело С-43/18 е образувано по преюдициално запитване до Съда от Държавния съвет на Кралство Белгия с искане за тълкуване на чл. 3, §§ 2 и 4 от Директива

2001/42/ЕО във връзка с чл.чл. 4 и 6, § 3 от Директива 92/43/ЕИО. Запитването е свързано със съдебен спор между едно юридическо лице (Compagnie d'entreprises CFE SA) и регион Брюксел-столица, Белгия относно законосъобразността на Наредбата на правителството на този регион от 14 април 2016 г. за определяне на територия от „Натура 2000“ – BE1000001 „Гората Соан, покрайнините ѝ, съседните гори и долината на Волюве – горски комплекс Соан – Долината на Волюве“ („La Forêt de Soignes avec lisières et domaines boisés avoisinants et la Vallée de la Woluwe – complexe Forêt de Soignes – Vallée de la Woluwe“) („*Moniteur belge*“ от 13 май 2016 г., стр. 31558).

В диспозитива на решението по това дело Съдът е постановил, че: „Член 3, параграфи 2 и 4 от Директива 2001/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27 юни 2001 година относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда трябва да се тълкува в смисъл, че освен ако не следва друго от проверките, които запитващата юрисдикция трябва да извърши, наредба като разглежданата в главното производство, с която държава членка определя специална защитена територия (СЗТ) (в смисъл на „защитена зона“ по ЗБР – бел. авт.) и установява цели за опазване, както и някои превантивни мерки, не се намира сред „плановите и програмите“, за които е задължителна оценка на последиците върху околната среда.“

От това решение е видно, че според Съда националните нормативните актове, с които се обявяват защитени зони, не спадат в обхвата на процедурата по екологична оценка, регламентирана в тази директива.

Дело С-305/18 е образувано по преюдициално запитване до Съда от Регионалния административен съд на регион Лацио, гр. Рим, Италия с искане за тълкуване на чл. 2, б. „а“ и чл. 3, § 1 и § 2, б. „а“ от Директива 2001/42/ЕО и чл. 4 във връзка с чл. 13 от Директива 2008/98/ЕО³⁰. Запитването е свързано със съдебен спор между Сдружение „Околна среда и общество Верди – само“ (Verdi Ambiente e Società (VAS) - Aps Onlus) и Сдружение „Движение за Закон за нулевите отпадъци за кръгова икономика“ (Movimento Legge Rifiuti Zero per l'Economia Circolare Aps), от една страна, и от друга страна, Председателството на Министерския съвет, Министерството на околната среда, защитата на територията и морето, регион Лацио, регион Тоскана и регион Ломбардия, Италия, по повод на жалба срещу Декрет на председателя на Министерския съвет за установяване на общия капацитет за третиране на инсталациите за изгаряне на битови и

³⁰ Става дума за Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19.11.2008 г. относно отпадъците и за отмяна на някои директиви (ОВ, L, 312, 22.11.2008 г., в сила от 12.12.2008 г., изм. и доп.).

подобни на тях отпадъци, които функционират или имат разрешение на национално ниво, както и установяване на остатъчните потребности, които трябва да бъдат задоволени чрез изграждане на инсталации за изгаряне с оползотворяване на битови и подобни на тях отпадъци (Decreto del Presidente del Consiglio dei Ministri – Individuazione della capacità complessiva di trattamento degli impianti di incenerimento di rifiuti urbani e assimilabili in esercizio o autorizzati a livello nazionale, nonché individuazione del fabbisogno residuo da coprire mediante la realizzazione di impianti di incenerimento con recupero di rifiuti urbani e assimilate) от 10 август 2016 г. („GURI“, № 233 от 5.10.2016 г.).

В диспозитива на това решение Съдът е постановил следното в частта относно Директива 2001/42/ЕО:

„2) Член 2, буква „а“, член 3, параграф 1 и член 3, параграф 2, буква „а“ от Директива 2001/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27 юни 2001 година относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда трябва да се тълкуват в смисъл, че национална правна уредба като разглежданата в главното производство, състояща се от основна правна уредба и от правна уредба за изпълнение, с която се определя по-голям капацитет на съществуващите инсталации за изгаряне на отпадъците и се предвижда изграждането на нови инсталации от същия вид, попада в обхвата на понятието „планове и програми“ по смисъла на тази директива, когато може да има съществени последици за околната среда, и поради това следва да се подложи на предварителна екологична оценка.“

От това решение в горепосочената му част може да се направи констатацията, че планираното разширяване на капацитета на съществуващи инсталации за изгаряне на отпадъци, както и изграждането на нови такива, следва да подлежи на процедура по екологична оценка на планове и програми в светлината на директивата, за да се прецени значимостта на въздействието им върху околната среда.

Дело C-321/18 е образувано по преюдициално запитване до Съда от Държавния съвет на Кралство Белгия с искане за тълкуване на чл. 3, §§ 2 и 4 от Директива 2001/42/ЕО. Запитването е в рамките на съдебен спор между сдружение „Валонска земя“ (Terre wallonne ASBL) и Валонския регион (Région wallonne), Белгия по повод на законосъобразността на Наредба на Министерския съвет на този регион от 1 декември 2016 г. за установяване на целите за опазване по мрежата „Натура 2000“³¹ („*Moniteur belge*“ от 22.12.2016 г., стр. 88148).

³¹ Тази мрежа е създадена на основание чл. 3, § 1 от Директива 92/43/ЕИО.

В диспозитива на решението по това дело Съдът е постановил, че: „Член 3, параграфи 2 и 4 от Директива 2001/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27 юни 2001 година относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда трябва да се тълкува в смисъл, че наредба като разглежданата в главното производство, с която орган на държава членка установява на регионално равнище цели за опазване с указателен характер за своята мрежа „Натура 2000“, докато целите за опазване за териториите имат нормативен характер, не се намира сред „плановите и програмите“ по смисъла на тази директива, за които оценка на последиците върху околната среда е задължителна.“

От това решение може да се направи констатацията, че екологичната оценка на планове и програми е относима към тези от тях, които очертават чрез конкретни критерии и правила рамката за разрешаването и прилагането на инвестиционни проекти (т.е. „инвестиционни предложения“ по смисъла на § 1, т. 17 от Допълнителните разпоредби на ЗООС).

Дело С-24/19 е образувано по преюдициално запитване до Съда от Съвета по споровете относно разрешенията (Raad voor Vergunningsbetwistingen) на Кралство Белгия с искане за тълкуване на чл. 2, б. „а“ и чл. 3, § 2, б. „а“ от Директива 2001/42/ЕО. То е свързано със съдебен спор между отделни лица (А. и др.) срещу Регионалния държавен служител (в смисъл на ръководител) по градоустройство на регион Фландрия, отдел Източна Фландрия (Gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar van het departement Ruimte Vlaanderen, afdeling Oost-Vlaanderen), Белгия по повод решението на този „служител“ (т.е. ръководител) да предостави разрешение за градоустройствено проектиране на производител и доставчик на електроенергия за изграждането и експлоатацията на пет вятърни генератора в обект, съседен на имотите на жалбоподателите (А и др.).

В диспозитива на това решение Съдът е постановил следното:

„1) Член 2, буква „а“ от Директива 2001/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27 юни 2001 година относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда трябва да се тълкува в смисъл, че в обхвата на понятието „планове и програми“ попадат приети от правителството на федерална единица на държава членка постановление и циркулярно писмо, всяко от които съдържа различни разпоредби относно изграждането и експлоатацията на вятърни генератори.

2) Член 3, § 2, буква „а“ от Директива 2001/42 трябва да се тълкува в смисъл, че постановление и циркулярно писмо, всяко от които съдържа различни разпоредби

относно изграждането и експлоатацията на вятърни генератори, включително мерки относно засенчването, безопасността и стандартите за шум, представляват планове и програми, за които трябва да се направи екологична оценка по силата на тази разпоредба.

3) Когато се окаже, че е трябвало да се направи екологична оценка по смисъла на Директива 2001/42 преди приемането на постановлението и циркулярното писмо, на които е основано оспорено пред национална юрисдикция разрешение за изграждане и експлоатация на вятърни генератори, поради което тези актове и разрешението не са в съответствие с правото на Съюза, посочената юрисдикция може да запази последиците от актовете и разрешението само ако съгласно вътрешното право това е допустимо в рамките на спора, с който е сезирана, и в случай че отмяната на посоченото разрешение би могла да има съществени последици за електроснабдяването на цялата съответна държава членка, и то само за времето, строго необходимо за отстраняването на тази незаконосъобразност. Запитващата юрисдикция следва при необходимост да направи тази преценка в рамките на спора в главното производство.“

От това дело може да се направи констатацията, че планове и програми, свързани с изграждането на ветрогенератори за производство на електрическа енергия, подлежат на екологична оценка, ако могат да окажат значително въздействие върху околната среда. В случай че тези съоръжения и инсталации, използващи възобновяеми източници на енергия, са изключително необходими за електроснабдяването на съответната страна членка, изграждането и функционирането им е разрешено от компетентен орган, но впоследствие, при съдебен спор, това разрешително трябва да бъде отменено поради несъответствие с правото на ЕС, дейностите по разрешителното могат да бъдат временно извършвани, но при следните условия: а) това да е допустимо по националното право като изключение; б) ако отмяната на този индивидуален административен акт би засегнала в твърде голяма степен енергоснабдяването на държавата членка; в) това да е допустимо само за периода от време по отстраняване на пороците на разрешителното с оглед на неговото валидиране в рамките на съответното съдебно дело.

Заклучение

Накрая, в резултат на разгледаната правна уредба могат да бъдат направени няколко по-обща изводи.

Първо, вместо приемането на правна уредба на екологична оценка на планове и програми с тази директива, можеше в директива с по-комплексен характер относно ОВОС да бъде уредена процедура по ОВОС и спрямо планове и програми, които

предвиждат реализацията на инвестиционни проекти (т.е. инвестиционни предложения по ЗООС) за строителство, дейности и технологии. От тази гледна точка приемането на разглежданата директива беше излишно, а вместо това нейната материя можеше да бъде уредена чрез изменение и допълнение на действащата по времето на приемането ѝ Директива 85/337/ЕИО относно ОВОС. Поради това смятам за уместно *de lege ferenda* приемането на нова директива за ОВОС, която да включва като обекти на такава процедура инвестиционни проекти, както и планове и програми, предвиждащи реализацията на такива проекти.

Второ, горепосочените решения на Съда са своеобразен показател за трудностите, които срещат държавите членки при прилагането на изискванията и на разглежданата директива.

Трето, съдебната практика на ЕС по прилагането на разглежданата директива следва да бъде обект на внимание от правоприлагащите компетентни органи у нас с оглед на избягването на осъдителни решения на Съда по дела, образувани по иск на Комисията срещу нашата страна за нейното нарушаване.

Използвана литература

Кремер, Л. Европейско право на околната среда. С., Сиела, 2008. 696 с.

Пенчев, Г. Сближаване на българското с европейското право по опазване на околната среда в нейната цялост. С., ИК „НИКЕ-НТ-89“, 2006. 191 с.

Пенчев, Г. Правен режим на екологичната оценка. // Общество и право, 2012, № 5, с. 73–85.

Пенчев, Г. Екологично право. Обща част. 2. прераб. и доп. изд. С., Сиела, 2019. 308 с.

Bunge, T. Strategic Environmental assessment: The Term “Plans and Programmes” as Interpreted by the European Court of Justice. – Environmental Law Network International Review. Bingen (Germany), 2019, p. 2-9;

European Commission. Implementation of Directive 2001/42/EC on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2003. 74 p. Същото В: Publications Office of the European Union [online]. [viewed 01.10.2021]. Available from: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/7c2796c8-2786-4faf-bafd-e7bb93082b16>

European Commission. Study to support the REFIT evaluation of Directive 2001/42/EC on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment (SEA Directive). Final Report. Luxembourg, Publications Office of the European Union, 2019. 301 p. Същото В: Publications Office of the European Union [online]. [viewed 01.10.2021]. Available from: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c85d0724-a131-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-232633371>

Krämer, L. The EU and Public Participation in Environmental Decision-Making. – In: Procedural Environmental Rights: Principle X in Theory and Practice. (Eds. J. Jendroska, M. Bar). European Environmental law Series, Vol. 4. Cambridge (UK), Intersentia, 2017, p. 121-141.